

УДК 338.432

ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПТАХІВНИЦТВА

Пірог С.В.

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

У статті розглянуто фактори економічної ефективності птахівництва. Наведена класифікація факторів та обґрунтування чинників, що їх визначають. Описаний вплив державних органів, зовнішнього середовища та інших факторів на економічну ефективність виробництва продукції птахівництва. Визначено основні фактори, яким слід приділяти увагу при управлінні ефективністю підприємства. Розглянуті технології виробництва та реалізації продукції птахівництва і їхній вплив на ефективність діяльності.

Ключові слова: фактори ефективності, ефективність виробництва, птахівництво, класифікація факторів, птахівничі підприємства.

Постановка проблеми. Економіка України зараз перебуває у складній ситуації. Військові дії на сході країни зменшують добробут населення і його кількість. Ціни на харчові продукти стабільно ростуть, тому перед державою і приватний сектором може постати агропродовольча проблема. Для її подолання необхідно приділити увагу ефективності ведення господарювання. Найбільш ефективним видом тваринництва на даний час є птахівництво, – це пов'язане з коротким операційним циклом і меншими витратами. Продукція цієї галузі найдешевша на ринку. Тому для кращого вивчення цього питання доцільно приділити питання факторам, що впливають на цю категорію.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні і практичні дослідження щодо фак-

торів ефективності підприємств сільського господарства та птахівництва розглядалися і розглядаються багатьма вченими. Зокрема Янишин Я., Крючкова Ж., Дяченко О., Кльоба Л., Синявіна Ю., Ярошенко Ф. та іншими.

Постановка завдання. Метою статті є визначення основних факторів, які в сучасних умовах впливають на ефективність виробництва продукції птахівництва.

Виклад основного матеріалу. Економічна ефективність є важливою категорією економічного знання. Та для покращення добробуту більше уваги слід приділяти факторам ефективності. Адже, саме на них можна впливати з метою збільшення результату та зменшення витрат, тому для кращого розуміння цієї категорії потрібно її класифікувати. Я. Янишин визначає

соціальні, організаційно-технологічні, виробничо-біологічні, та економічні фактори [1, с. 4]. Цей підхід класифікує фактори за природою їх виникнення. Також існує класифікація за об'єктом дослідження [2]. На нашу думку, для управління найкраще розмежовувати фактори за можливістю впливу на них. Така класифікація дозволяє визначити основні моменти, яким слід приділяти уваги для вдалого управління.

Фактори умовно можна розділити на: фактори прямого впливу та фактори непрямого впливу. Цей розподіл умовний, суть його полягає в тому, що факторами прямого впливу називають чинники на які підприємство здатне оперативним та суттєво впливати. Іншу групу факторів утворюють ті, вплив на які дуже непомітний, або здійснення цього впливу дуже довготривале та тягне за собою значні витрати. Суб'єкт може ефективно впливати на них лише під час заснування.

До факторів прямого впливу належать:

- канали збуту, мережа посередників, система збуту;
- матеріально-технічна база, устаткування, товарно-матеріальні запаси, приміщення;
- постачальники, мережа постачальників та загальний стан на ринку сировини;
- попит на продукцію, обсяги попиту на продукцію та прив'язаність споживачів до торгової марки;
- технологія, способи виробництва продукції;
- персонал, кваліфікованість робочої сили, корпоративна культура;
- екологія, вплив що здійснюється навколишнім середовищем на виробництво.

До факторів непрямого впливу належать:

- територіальне розташування, розміщення відносно транспорту, трудових ресурсів та ринків збуту;
- інвестиційний клімат, ситуація на фінансовому ринку та інше;
- державне регулювання, органи держави та їхній вплив на діяльність підприємства.

Кожен із факторів має свою специфіку тому розглянемо їх детальніше.

Канали збуту, – фактор, що висвітлює способи реалізації продукції. Збут продукції може відбуватися двома способами:

1. Через власні джерела збуту.
2. Через посередників.

Перший спосіб дозволяє краще контролювати свої позиції на ринку та призводить до більших витрат і управлінського навантаження.

Другий дозволяє не здійснювати витрат на торгові точки, проте збільшує ризики і залежність від зовнішнього середовища. Одним із ефективних методів використання цього способу є впровадження принципів логістики розподілу [3, с. 157].

Підприємство здійснює вплив на цей фактор шляхом вибору способу збуту та його методами його впровадження.

МТЗ, – фактор що об'єднує транспортні засоби, устаткування, запаси, площі та будівлі, засоби передачі інформації [4]. МТЗ може здійснюватися власними силами та за допомогою фірми-підрядника. Збільшити ефективність через зміну цього фактора можна шляхом оновлення, ремонту та модернізації. Ремонт є основним процесом

відтворення МТЗ, який дозволяє утримувати ефективність на певному рівні. Оновлення проводиться при суттєвому зношенні основних засобів, коли ремонт недоцільний. Модернізація проводиться при моральному зношенні, або з метою збільшення конкурентоспроможності.

Вплив на фактор постачальники здійснюється через зміну партнерів та договорів постачання. Даний фактор проявляється через наступні категорії: надійність поставки, ціна, якість товару, можливість позапланових поставок, умови платежу та фінансовий стан постачальника. Кожен з цих критеріїв може мати свої вагові коефіцієнти, які залежать від специфіки ведення господарства.

Попит на продукцію складається з попиту створеного споживачами та представниками гуртової та роздрібною торгівлі. Споживачі купують продукцію з метою задовольнити свої потреби, для них поряд з ціновими чинниками велике значення мають сервіс та бренд, тому якщо підприємство орієнтується на кінцевого споживача, йому потрібно приділити увагу саме цим категоріям. Для комерційних організацій важливі оперативність та безперебійність постачання, тому що саме від цих показників залежить їх грошовий потік. Для отримання цих конкурентних переваг, необхідно впроваджувати відповідні технології, що відповідають вимогам сучасності.

Технологія як фактор може мати вирішальне значення. Від неї залежить і собівартість продукції і тривалість операційного циклу. В галузі птахівництва розрізняють два види технологій утримання птиці – основний та альтернативний. До основних належать традиційна та кліткова технології. Перша технологія зменшує початкові витрати і інтенсивність виробництва, в той час як друга тягне за собою значні інвестиції.

З розвитком НТП фактор персоналу набирає все більшого значення. Питома вага фізичної праці зменшується, з'являються все більше проблем, які неможливо передбачити. Тому до персоналу ставляться вимоги швидко навчатись та адаптуватись. Тому якісний відбір працівників є важливою складовою ефективності ведення бізнесу.

Екологічний фактор помітно впливає на ефективність сільського господарства. Ця категорія проявляє себе двосторонньо: як вплив на зовнішнє середовище з боку виробництва, і навпаки. В першому випадку виробництво створює негативні зовнішні ефекти, які зменшують корисність для економічної системи. В іншому, середовище здійснює вплив на якість продукції.

Фактор територіального розташування має декілька складових:

- розташування відносно інших підприємств. В законодавстві України існують обмеження щодо розміщення суб'єктів господарювання відносно жилих зон та інших підприємств;
- розміщення відносно транспортних комунікацій. Транспортні витрати складають значну частину від собівартості продукції сільського господарства;
- розміщення відносно водних ресурсів. Сільське господарство споживає значні обсяги води і витрати на її транспортування являються значним фактором;
- розміщення відносно енергетичних ресурсів. Тваринницькі господарства в більшості випадків

вимагають безперебійного енергопостачання у великих обсягах;

- розміщення відносно ринків трудових ресурсів. Без кваліфікованих працівників не вийде налагодити високоефективне виробництво;

- розміщення відносно ринків збуту. Продукцію рослинництва піддається транспортуванню на великі відстані, а от з продукцією тваринництва виникають проблеми. В основному продукція цієї галузі швидко псується і для її транспортування на великі відстані вимагає використання додаткових технологій, які вимагають додаткових інвестицій.

Інвестиційний клімат здійснює двосторонній вплив на ефективність птахівничих підприємств. З одного боку він зменшує бар'єри для створення птахівничих господарств, які і так значні. В результаті зростає конкуренція і швидкість розвитку галузі. З іншої сторони сприятливий інвестиційний клімат дозволить вдосконалити технологію і збільшувати ефективність окремих підприємств, що може сприяти ще більшій монополізації ринку.

Джерелами інвестицій можуть виступати [5]:

- самофінансування;
- кредит в банківській установі;
- іноземні інвестиції;
- інвестиційні фонди;
- інвестиційні компанії;
- пенсійні фонди;
- уряд;
- страхові компанії;
- домогосподарства.

Залежно від джерел надходження інвестицій ризикують їхні обсяги і напрямки впровадження. Загалом до чинників, що впливають на інвестиційну діяльність відносять [6, с. 104]:

- умови базового підприємства;
- державна політика;
- інвестиційне середовище;
- інвестор;
- ситуація на фінансовому ринку;
- ситуація на ринку;
- ПАРТНЕРИ, постачальники, споживачі.

Кожен із цих чинників по своєму впливає на інвестиційний клімат, тому важливо володіти релевантною інформацією про все зовнішнє середовище організації.

Фактор державного впливу. Одним із суб'єктів макроекономічної системи є держава. Безперечно, вона здійснює вагомий вплив на ефективність всіх суб'єктів підприємницької діяльності.

Деякі вчені вважають, що держава повинна здійснювати функції прогнозування і регулювання аграрної сфери [7, с. 41].

Держава здійснює свій вплив з метою:

- захисту прав та інтересів громадян. Даний вплив здійснюється санітарно-епідеміологічною

службою, державною екологічною інспекцією, державною інспекцією техногенної безпеки, територіальними центрами стандартизації, метрології та сертифікації, антимонопольним комітетом та іншими;

- підтримки підприємств-резидентів. Фіскальна служба України здійснює захист власних виробників методом встановлення обмежень на імпорту продукції;

- стягування коштів для виконання своїх функцій. Органи фіскальної служби України також стягують кошти у вигляді податків, платежів та мита для виконання державою своїх функцій.

Крім суто державного впливу суди можна включити громадський сектор. Органи самоорганізації населення з кожним роком набувають все більшої ролі. Тому суспільна думка теж може виступати фактором ефективності. Громадськість може блокувати виробничий процес, звертатися до органів державної влади і ЗМІ, тому найчастіше проблеми з цим фактором є наслідком проблем з екологічним впливом підприємства.

Розуміння природи кожного фактора ефективності дозволить знаходити нові шляхи збільшення продуктивності і зменшення витрат, що в свою чергу покращуватиме економічний стан підприємства і галузі в цілому.

Висновки. Для покращення економічної ситуації в країні та галузі, необхідно покращити науково-теоретичну базу ведення птахівничих господарств. Одним із ключових питань, що проаналізовано в статті, є фактори та чинники ефективності ведення виробництва та реалізації продукції птахівництва. Одним із запропонованих методів класифікації факторів є розподіл за ступенем впливу. Такий підхід дозволяє краще розуміти зовнішнє середовище і планувати дії відносно нього.

На фактори непрямого впливу можна впливати лише шляхом вибору місця, тому їм приділяється увага лише на етапі створення підприємства. Факторам прямого впливу приділяється увага під час всього часу існування підприємства.

Важливо розуміти, що кожний з факторів здійснює вплив хоча він не завжди помітний. Більшість факторів відомих на сьогодні проявлялися історично по ході виникнення проблем. Найновішим фактором є екологічний, який проявився через забруднення зовнішнього середовища. Зараз Інтернет-технології змінюють світ, електронна комерція витісняє традиційну, сфера розваг переміщується в мережу, на підприємствах запроваджують онлайн-контроль. Тому незабаром можуть виникати нові фактори, що будуть впливати на ефективність і конкурентоспроможність підприємств. Також покращення комунікацій дозволить посилити зв'язок між бізнесом і наукою, що з часом може перетворитися в новий фактор, який залежатиме від ступеня інформатизації і впровадження інновацій на підприємстві.

Список літератури:

1. Янишин Я. Теоретичні основи ефективності виробництва продукції птахівництва / Я. Янишин, О. Булик, Т. Тимофіїв // Аграрна економіка. - 2013. - № 3. - С. 1-7.
2. Крючкова Ж. В. Дослідження сутності конкурентоспроможності та конкурентоздатності аграрних підприємств / Ж. В. Крючкова // Агросвіт. - 2016. - № 7. - С. 44-50.
3. Розвиток логістично-збутових ланцюгів реалізації продукції яєчного птахівництва / С. В. Діденко // Економіка та управління АПК. - 2013. - Вип. 10. - С. 156-162. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есurark_2013_10_35

4. Дяченко О. П. Економічна сутність, зміст та складові матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств / О. П. Дяченко // Агросвіт. – 2015. – № 2. – С. 19–24
5. Кльоба Л. Г. Сутність структура та елементи інвестиційного ринку України / Л. Г. Кльоба // Агросвіт. – 2016. – № 12. – С. 12–17.
6. Інвестиційне середовище аграрного сектору / М. М. Дорош, О. О. Дадак, Р. С. Грабовський, Т. Б. Нагірняк // Науковий вісник ЛНУВ МБТ імені С. З. Гжицького. – 2013. – С. 101–106.
7. Грибова Д. Б. Перспективні напрями державного регулювання соціального розвитку аграрної сфери / Д. Б. Грибова // Економіка та держава. – 2015. – С. 39–41.

Пирог С.В.

Черновицкий национальный университет
имени Юрия Федьковича

ФАКТОРЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПТИЦЕВОДСТВА**Аннотация**

В статье рассмотрены факторы экономической эффективности птицеводства. Приведенная классификация факторов и обоснование субфакторов, которые их определяют. Описанное влияние государственных органов внешней среды и других факторов на экономическую эффективность производства продукции птицеводства. Определены основные факторы, которым следует уделять внимание при управлении эффективностью предприятия. Рассмотрены технологии производства и реализации продукции птицеводства и их влияние на эффективность деятельности.

Ключевые слова: Факторы эффективности, эффективность производства, птицеводство, классификация факторов, птицеводческие предприятия.

Piroh S.V.

Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovich

FACTORS OF ECONOMIC EFFICIENCY OF POULTRY**Summary**

The main author focus in this article are the factors of the poultry breeding economical efficiency. The classification of factors and methods of evaluating are included as well. An influence of governmental institutions, external environment and other factors is described in terms of influence on the production of poultry breeding goods. The main factors for effective managing the organisation is determined and considered to be highly important. Also, production technologies and selling techniques of poultry breeding are included, as well as their effect on the performance of the company.

Keywords: Factors effectiveness, efficiency, poultry, classification factors poultry enterprise.